

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMEN ÖZ YETERLİLİK İNANÇLARI

Mehmet Yanık¹

ÖZ

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri adaylarının cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, yaptığı spor branşındaki statü durumu ve formasyon eğitimi alma durumu değişkenlerine göre öz yeterlilik inançlarını ortaya koymak bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışma Balıkesir Üniversitesi Beden eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören beden eğitimi öğretmenliği bölümü yine aynı okulda öğrenim gören formasyon eğitimi almış antrenörlük eğitimi bölümü ve spor yöneticiliği bölümü öğrencisi toplam 224 beden eğitimi ve spor öğretmeni adayı ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001) tarafından geliştirilen ve Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretmen Öz-Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Toplam 24 madde ve dokuzlu likert tipinde kendini değerlendirme ölçeği olan ve öğretmen adaylarının öz yeterlilik düzeylerini ölçen “Öğretmen Öz-Yeterlilik Ölçeği (ÖYÖ)”den ortalamalar kullanıldığında alınabilecek en düşük puan 1 ve en yüksek puan 9’dur. Ortalamanın 9’a yakınlığı, öğretmen öz yeterliğinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Orijinal ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,93’dur. Yapılan çalışmada ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı 0,98 olarak tespit edilmiştir. Verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımı, aritmetik ortalama ve standart sapma, “iki ortalama arasındaki farkın önemliliği testi” (t testi) ile, ikiden fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Gruplar arası farkın olduğu durumda, farklılığın hangi gruptan kaynaklı olduğunu göstermek amacıyla Post Hoc testi değerleri kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi olarak 0,05 düzeyi kabul edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre çalışmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının öz yeterlilik düzeyi puan ortalamaları 6.12±1.73 ile oldukça yeterli olarak bulunmuştur. Ayrıca çalışmada kullanılan değişkenlere göre katılımcıların öz yeterlilik düzeyleri arasında cinsiyete göre kadın katılımcılar lehine, öğrenim görülen bölüm değişkeninde beden eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencileri lehine ve yapılan spordaki statü düzeyine göre milli sporcular lehine gruplar arasında istatistiksel açıdan farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adayı, Öz-Yeterlik, Öğretmen Seçimi, Öğretmen Yetiştirme.

THE BELIEFS OF SELF-SUFFICIENCY OF CANDIDATE TEACHERS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

ABSTRACT

The main purpose of this study is to reveal the beliefs of self-sufficiency according to the variables of gender, the department of education received, their status in the branch of sport they do, and status of receiving initial teacher training of physical education and sports teacher candidates. This study, where the relational screening model was used, was carried out with a total of 224 physical education and sports teacher candidates, with these being students of the physical education teaching department, coaching education department students who have received their initial teacher training, and students of the sports management department studying at the

¹ Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Balıkesir.

* Bu çalışma 23-26 Kasım 2017 tarihlerinde gerçekleşen Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sözel sunum olarak sunulmuştur.

Balıkesir University Physical Education and Sport College. The "Teacher Self-Sufficiency Scale" developed by Tschannen-Moran and Woolfolk-Hoy (2001) and adapted to Turkish by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya (2005) was used as the data collection tool in the study with the "Personal Information Form" prepared by the researcher as a means to collect data in the study. When the averages from the "Teacher Self-Sufficiency Scale (TSSS)", which is the scale to evaluate them in a total of 24 articles and 9-point likert type and that measures the self-sufficiency levels of candidate teachers, are used, the lowest score that can be received is 1 and the highest is 9. The average being close to 9 mean that the self-sufficiency of the teacher is high. The Cronbach Alpha reliability coefficient of the original scale is 0.93. The total reliability coefficient of the scale in the study done was determined as 0.98. In the analysis of the data, frequency and percentage distribution, arithmetic mean and standard deviation, "significance test of difference between two means" (t test) and one-way analysis of variance were used in comparison of two groups. Post Hoc test values were used to show as to from which group the difference is derived when there is a difference between the groups. A level of significance of 0.05 was considered in the study. According to the findings obtained from the study, the average scores of the self-sufficiency level of physical education and sports teacher candidates participating in the study were found to be quite adequate with 6.12 ± 1.73 . Furthermore, according to the variables used in the study, statistical differences were found between the self-sufficiency levels of the participants in favour of female participants according to gender, in favour of physical education teaching students in variables between department studied, and in favour of national sportspeople according to status level in the sport they do between the groups.

Keywords: Physical Education and Sport Teacher Candidate, Self-Sufficiency, Teacher Selection, Teacher Education.

GİRİŞ

Bireyin ve toplumların gelişimini etkileyen bir süreç olan eğitim, yeterliliği başta olmak üzere birçok bakımdan özel olarak çalışılması gereken bir konudur. Nitelik yönünden gelişmiş insan yetiştirmeyi amaçlayan ülkeler eğitim programlarını bu amaca göre oluşturmak ve zaman içinde bu programlarını çağın getirdiği yeni yaklaşımlar ve güncellemelerle sürekli yenilemek zorundadırlar.

Çağdaş eğitim anlayışında toplumları belirledikleri hedeflere ulaştıracak birçok bileşen vardır. Bu bileşenler içerisinde etkinliği en yüksek olan unsur öğretmendir. Eğitim sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler ile kullanılan araç gereçler çok iyi organize edilse de bunları kullanacak olan öğretmenin yetersizliği en önemli sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Gündüz, 2003; Penuel, Fishman, Yamaguchi, & Gallagher, 2007; Visser, Coenders, Terlouw, & Pieters, 2010; Meister, 2010; Opfer & Pedder, 2011).

Öğretmenlik mesleği, çağın getirdiği yenilikleri takip ederek sürekli gelişimi gerektiren ve ömür boyu sürecek zor bir meslektir (Schneider & Plasman, 2011). Gelişen dünya gereksinimlerine uyum saylayan ve mesleğinde sürekli kendini güncel tutmayı başaran öğretmen eğitimdeki kalite ve başarıyı olumlu şekilde etkileyebilmektedir. Alan yazında birçok çalışmada bu konu belirtilmiş olup öğretmenin nitelikli olması ile öğrenci başarısı arasında yüksek bir ilişki olduğunu vurgulanmıştır (Lumpe, 2007; Colbert, Brown, Choi, & Thomas, 2008; Hodge & Krumm, 2009; Meister, 2010; Opfer & Pedder, 2011; Kösterelioğlu, Bayar & Akın Kösterelioğlu, 2014; Park & Suh, 2015).

Bu amaçla günümüzde öğretmenlerin yetiştirilme biçimi ve niteliği üzerinde birçok çalışma yapılmaktadır. Bu çalışmalarda öğretmen adaylarının eğitim-öğretime ilişkin inançlarının geliştirilmesi hedeflemektedir (Çakıroğlu ve Işıksal, 2009; Çapa ve Çil, 2000).

Bu çalışmalar yapılırken üzerinde durulması gereken ilk basamak öğretmen adayının seçimidir. Bu seçimdeki en önemli faktörde adayın mesleğe karşı olan tutumudur. Mesleğe yönelik olumlu tutum genel olarak mesleği sevmek, mesleğe bağlı kalma, mesleğin toplumsal önemine inanma biçiminde kendini göstermektedir (Temizkan, 2008). Öğretmenin mesleğine karşı olumlu tutumu, kendini meslek içinde sürekli daha iyi performans göstermeye yönlendirecektir (Hussain ve diğ., 2011,).

Mesleğin gereklerini yerine getirmede bir diğer önemli unsurda kişinin mesleki yeterliliği ve kişisel inancıdır. Yeterlik, üstlenilmiş bir görev ya da rolü istenilen düzeyde yerine getirebilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Sahin, 2004). Öz yeterlik ise bireyin kendi yeterliği hakkındaki düşüncesidir (Ekinci;2015). Bireylerin kendi yeterliklerine ilişkin görüşleri hakkında yapılan çalışmalarda kişisel görüşlerini ifade etmede “öz yeterlik inancı”, “öz yeterlik algısı”, “algılanan öz yeterlik” ve “mesleki öz yeterlilik” gibi farklı terimler kullanılmış, genel olarak ta “algılanan öz-yeterlik” terimi tercih edilmektedir (Senemoğlu, 1997).

Öz yeterlik kavramının ilk olarak ortaya atan Bandura’dır (Özdemir,2008). Bandura’ya göre (1986), Öz-yeterlik, kişinin belirli bir alandaki etkinlikleri yürütmeye yönelik kendi yeterlilikleri hakkındaki yargısıdır. Öz-yeterlilik inancı yüksek olan kişi konuya ilişkin kendine güvenmekte ve bu durum davranışlarına olumlu şekilde yansımaktadır (Bandura, 1977). Bu durumda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançlarının yükseltilmesi eğitim sürecinin önemli konularından biridir (Bakaç ve Özen;2017).

Öğretmenlerin öz yeterlilik inançları eğitim sürecini etkileyen bir unsurdur. Bu konu; birçok araştırmacı tarafından da incelenmiştir (Ashton, 1984; Gibson ve Dembo, 1984; Ramey-Gassert ve Shroyer, 1992). Öz yeterlik inancının, öğretmenin sınıf içi davranışları, öğretmeye yönelik olumlu tutumlar geliştirmesi ve yeni fikirlere açık olmasıyla doğrudan ilgili olduğu bulunmuştur (Woolfolk ve Hoy, 1990b; Tschannen-Moran ve Hoy, 2001).

Öğretmenlerin öz yeterliliği ve öğrenci başarısı arasında pozitif ilişkiler olduğu düşünülmektedir (Graham ve diğ., 2001). Öz yeterlilik inancı daha fazla olan öğretmenler etkinlik planlama ve etkileşimler sayesinde öğrenciyi öğrenmeye daha çok sevk eder ve öğrencinin başarısına olumlu katkı sağlar. (Schunk ve Pajares, 2009).

Öz yeterliği yüksek olan öğretmenler, başta öğrenci rehberliği olmak üzere etkili bir öğretim için farklı teknikler kullanabilmektedir. Ayrıca öğrenci merkezli öğretim yöntemlerini kullanmaya eğilimlidirler. Öz yeterlik inancı düşük öğretmenlerin ise öğretmen merkezli

dersler işledikleri, öğrenci rehberliği ve eğitim-öğretimi planlama konusunda yetersiz kaldıkları bilinmektedir (Wilson ve Tan, 2004; Chacon, 2005; Lee, Cawthon ve Dawson, 2013).

Günümüzde öğretmen öz yeterlilikleri ile öğrenci çıktıkları arasında pozitif yönde bir ilişki bulunduğu düşünülmektedir. Bu sebeple öğretmen yetiştirme süreci içerisindeki aday öğretmenlerin ve mevcut öğretmenlerin öz yeterliliklerin tespiti önem taşımaktadır. Bu ve benzer çalışmaların çoğalmasa, öğretmen yetiştirme programlarının düzenlenmesi açısından da önemlidir. Bu bakımdan, çalışmanın amacı Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançlarını çeşitli değişkenler açısından ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma, beden eğitimi ve spor öğretmeni adayı olan beden eğitimi öğretmenliği bölümü ile formasyon eğitimi almış olan spor yöneticiliği ve antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin öğretmen öz yeterlilik inançlarını açıklama ve karşılaştırma amaçlayan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Balıkesir Üniversitesi Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören Beden eğitimi ve spor öğretmeni adayı toplam 224 öğrenci oluşturmuştur

Çalışma grubunun demografik yapısı incelendiğinde; 102'si (%45,50) kadın ve 122'si (%54,5) erkek öğretmen adayından oluşmaktadır. Öğrenim görülen bölüme göre; Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünden 120 (%53,6), Spor Yöneticiliği bölümünden 56(%25,0), Antrenörlük Eğitimi bölümünden 48 (%21,40) kişinin çalışma grubunu oluşturduğu görülmektedir. Spor başarı düzeyi ifadesiyle beden eğitimi öğretmen adaylarının yaptığı spor branşında sahip olduğu başarı ve yer aldığı lig düzeyi sorgulanmıştır. Buna göre çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmen adayları spor başarı düzeyine göre; 149'u (%66,5) Amatör, 49'ı (%21,9) Profesyonel ve 262'si (%11,6) Milli sporcudur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Öğretmen Öz-Yeterlilik Ölçeği (ÖGÖ)" kullanılmıştır.

Öğretmen Öz-Yeterlik Ölçeği (ÖGÖ): Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001) tarafından geliştirilen ve Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretmen Öz-Yeterlilik Ölçeği” öğrenci katılımı (ÖK), öğretim stratejileri (ÖS) ve sınıf yönetimi (SY) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir boyut sekiz olmak üzere ölçek toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçek dokuz dereceli olarak yapılandırılmıştır. Ölçeğin her bir alt boyutundan alınabilecek maksimum ortalama puan 72 (8 madde x 9 puan) ve minimum ortalama puan 8 (8 madde x 1 puan)’dır. Ölçeğin bütününe ilişkin alınabilecek maksimum ortalama puan 216 (24 madde x 9 puan) ve minimum ortalama puan 24 (24 madde x 1 puan)’dır. Ölçeğin İç tutarlık katsayıları birinci faktör için ,82, ikinci faktör için ,86, üçüncü faktör için ,84 olmak üzere ölçeğin bütünü için ,93’dür.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde uygun analiz türünün belirlenmesi aşamasında denek sayısı (n=224), verilerinin normal dağılım gösterip göstermediği, homojen bir yapıya sahip olup olmadıkları incelenmiştir. Verilerin normal dağılımının tespitine yönelik yapılan analiz sonucuna göre (Test of Normality) verilerin Skewness ve Kurtosis değerlerinin +1,5 ile -1,5 aralığında olduğu tespit edilmiş, tüm bu bulgular sonucunda parametrik analiz yöntemlerinin kullanılmasına karar verilmiştir (George ve Mallery, 2010; Tabachnik ve Fidell, 2013).

Verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımı, aritmetik ortalama ve standart sapma, “iki ortalama arasındaki farkın önemliliği testi” (t testi) ile, ikiden fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda değişken grupları arasındaki farkın anlamlı çıkması durumunda farkın hangi gruplardan kaynaklandığını göstermek amacıyla Post Hoc testi değerleri kullanılmıştır. Tüm testler için anlamlılık düzeyi (p<0.05) olarak alınmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamındaki katılımcıların, Öğretmen Öz-Yeterlik Ölçeğinden aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması $X=6.12\pm 1.73$ 'dir.

ÖÖY puanları faktör bazında incelendiğinde en düşük ortalamanın sırasıyla 'öğrenci katılımı' boyutunda (5.88), 'sınıf yönetimi' boyutunda (6.21) ve 'öğretim stratejileri' boyutunda (6.26) olduğu görülmektedir

Tablo 1. Öğretmen Öz-Yeterlik Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Öz-yeterlilik Ölçeği	Kadın	Erkek(n:122)	t	p
<i>Öğrenci Katılımı</i>	6.17±1.77	5.64±1.83	2.154	.032
<i>Öğretim Stratejileri</i>	6.51±1.75	5.96±1.71	2.404	.017
<i>Sınıf Yönetimi</i>	6.54±1.66	6.02±1.75	2.223	.027
Toplam Puan	6.41±1.70	5.87±1.73	-2.30	.022

Tablo 1'de de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmeni adaylarının öz yeterlilik düzeyleri ile cinsiyet değişkenine göre yapılan ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında kadın katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ölçeğin geneli [$t(222) = 2.30, p < .01$].

Katılımcıların öğretmen öz yeterlik düzeylerinin spordaki başarı düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığının tespitine yönelik ANOVA testi analizi yapılmıştır. Bulgular tablo 2 'de rapor edilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Öz-Yeterlik Puanlarının Spor Başarı Düzeyi Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

<i>f, X ve ss Değerleri</i>				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	X	ss	Var,K,	KT	Sd	KO	F	P
Amatör Sporcu	149	5.72	1.72	G.Arası	69.10	2	34.55	12.65	0,00
Profesyonel Sporcu	49	6.88	1.52	G.İçi	603.26	221	2.73		
Milli sporcu	26	6.94	1.42	Toplam	672.37	223			

Tablo 2’den de izlenebileceği gibi gruplar arasında istatistiksel olarak $p < 0,05$ düzeyinde farklılık tespit edilmiştir [F (2,221) =12,65; $p < 0,05$]. Belirlenen bu farkın kaynağının tespitine yönelik olarak yapılan çoklu karşılaştırma testinin (Post Hoc-Tukey) sonuçlarına göre amatör olarak spor yapan katılımcıların öğretmen öz yeterlik düzeylerinin diğer grup katılımcılarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların ÖÖY ölçeğinden aldıkları puanların öğrenim görülen bölüme göre analizi yapılmıştır. Bulgular tablo 3 ‘de rapor edilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik İnanç Düzeyi Ve Bölümlere Göre Anova Testi Sonuçları

Faktör	Bölümler	N	X	Ss	F	P	Tukey
Öğrenci Katılımı	Beden Eğitimi Öğretmenliği	120	6.48	1.73	17.302	.000	Beö>Sy
	Spor Yöneticiliği	56	5.43	1.63			
	Antrenörlük Eğitimi	48	4.91	1.67			Beö>Ae
	Genel	224	5.88	1.82			
Öğretim Stratejileri	Beden Eğitimi Öğretmenliği	120	6.81	1.61	18.965	.000	Beö>Sy
	Spor Yöneticiliği	56	5.78	1.57			
	Antrenörlük Eğitimi	48	5.22	1.69			Beö>Ae
	Genel	224	6.21	1.74			
Sınıf Yönetimi	Beden Eğitimi Öğretmenliği	120	6.84	1.67	17.831	.000	Beö>Sy
	Spor Yöneticiliği	56	5.80	1.47			
	Antrenörlük Eğitimi	48	5.34	1.62			Beö>Ae
	Genel	224	6.26	1.73			
Toplam Puan	Beden Eğitimi Öğretmenliği	120	6.71	1.64	18.766	.000	Beö>Sy
	Spor Yöneticiliği	56	5.67	1.52			
	Antrenörlük Eğitimi	48	5.16	1.63			Beö>Ae
	Genel	224	6.12	1.73			

Tablo 3’den de izlenebileceği gibi gruplar arasında istatistiksel olarak $p < 0,05$ düzeyinde farklılık tespit edilmiştir [F (2,221) =18,76; $p < 0,05$]. Belirlenen bu farkın kaynağının tespitine yönelik olarak yapılan çoklu karşılaştırma testinin (Post Hoc-Tukey) sonuçlarına göre beden eğitimi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören katılımcıların öğretmen öz yeterlik düzeylerinin diğer bölümlerde öğrenim gören katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumlar uyguladıkları eğitim sistemleri ile ihtiyaç duydukları nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi amaçlarlar. Bunu gerçekleştirebilmek için de eğitim politika ve etkinliklerini bu amaca göre düzenlemektedirler (Karagözoğlu, 2003). Belirlenmiş olan bu etkinliklerin temel yürütücüsü kuşkusuz öğretmenlerdir. Toplumun geleceğini şekillendirmesi özelliği sebebiyle öğretmenlik mesleğini yapacak olanların seçimi ve yetiştirilmesinin önemi daha da artırmaktadır. Türkiye’de öğretmen adaylarının nitelikli yetiştirilmesinde ülkenin eğitim politikalarına göre düzenlenmiş olan öğretmen yetiştiren bölümlerin yanı sıra öğretmen yeterliliğinin elde edildiği pedagojik formasyon programı vardır. Öğretmen adaylarının mesleğe girebilmeleri için bu programları başarı ile tamamlamaları gerekmektedir.

Türkiye’de eğitim üzerinde yapılan yanlış politikalar ve gelişigüzel müdahaleler ile öğretmen ihtiyacını kapatmak için, öğretmen niteliğini taşımayan kişilerin bu göreve atanması ülkenin geleceği için önemli bir sorundur (Çelikten, Şanal, & Yeni, 2005). Bu sorunlardan biri de öğretmen yetiştiren bölümlerin dışında öğrenim görüp te sonradan farklı biçimlerde pedagojik formasyon programını tamamlayarak öğretmen olma yeterliliğinin kazanılmasıdır. Yükseköğretim hayatına öğretmen olma hedefleri dışında başlayıp ta sonradan çeşitli sebeplerle öğretmen olmaya karar verenlerin mesleki yeterliliklerinin sorgulanması gerekmektedir.

Bu amaçla yapılan bu araştırmada beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin, cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, spordaki başarı düzeyi ve formasyon eğitimi alma durumu değişkenleri bakımından öğretmen öz yeterlilik inançları değerlendirilmiştir.

Araştırmaya sonucunda çalışmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öğretmen öz yeterlilik inançlarının “Oldukça Yeterli” olduğunu görülmüştür. Bu sonuç çalışmaya katılan öğretmen adaylarının, öğretim hedeflerini gerçekleştirme ve öğrenci başarısını olumlu şekilde etkileme kapasitesine sahip olduklarını anlamına gelebilmektedir (Yılmaz ve Gürçay, 2011).

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç beden eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterlilik puanlarının cinsiyete göre farklılık göstermesidir. Buna göre cinsiyet değişkeni PES öğrencilerinin öğretmenlik öz yeterlilik düzeylerini etkileyen bir değişken olarak bulunmuştur. Kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre beden eğitimi öğretmenlik mesleğine yönelik daha yüksek bir öz yeterlik inancına sahiptirler. Alan yazında bu konuda farklı çalışmalar bulunmaktadır. Çevik (2011), Çapri ve Çelikkaleli (2008) ile Özdemir (2008) yaptıkları çalışmalarında yapılan bu çalışmanın bulgularına paralel sonuçla, kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek öz yeterlilik düzeyine sahip oldukları bulgusuna ulaşmışlardır. Tabancalı ve Çelik (2013), Ekinci (2013), Azar (2010) ve Ekici (2008), çalışmalarında, farklı branşlardaki öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik düzeyleri cinsiyete göre bir farklılaşma göstermezken, Demirtaş, Cömert ve Özer'in (2011) çalışmasında da erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre daha yüksek öz yeterlilik inancına sahip oldukları görülmüştür. Bahsedilen çalışmaların farklı sonuçlar göstermesinin örneklem gruplarının ve çalışma bölgelerinin farklı olması gibi birçok etmenin olabileceğini söyleyebiliriz.

Araştırmada PES öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölümün öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeyleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beden eğitimi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları, antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksek bir öz yeterlik düzeyine sahiptirler. Çalışmada ulaşılan bulgulara göre aynı okulda öğrenim görseler bile öğrencilik hayatında farklı bir mesleki alt yapı ile yetişen öğretmen adaylarının öz yeterliliklerinin farklı olması beklenen bir sonuçtur diyebiliriz. Öğretmen adaylarının öz yeterlilik düzeylerini inceleyen Çakır, Kan ve Sünbül (2006) yaptıkları çalışmalarında öğrenim görülen bölümün öz yeterlilik düzeyi üzerinde etkili olduğu söylerken, yine yaptıkları çalışmalarda Ekinci, (2013), Elkatmış, Demirbaş ve Ertuğrul, (2013), Demirtaş, Cömert ve Özer'in (2011) ve Özdemir (2008) öğrenim görülen bölümün öğretmen adaylarının öz yeterlilik düzeyleri üzerinde etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Buna göre çalışmaların farklı sonuçlar göstermesinin sebebi, çalışma gruplarının ve bölgelerinin farklı olması, öğretmen adaylarının mesleki tutumlarında farklılık gibi etmenlerin bu sonuçları oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Beden eğitimi spor yüksekokulları öğrenci seçimlerini yaptıkları özel yetenek sınavları ile gerçekleştirirler. Bu sınavlarda adaylarının akademik olarak üniversite giriş sınav puanları, sportif özgeçmiş düzeyleri ve yapılan sportif test sonuçları değerlendirilir. Yapılan çalışmada PES öğrencilerin yaptıkları spor branşlarındaki statü düzeylerinin öğretmen adaylarının öz yeterlilik düzeylerini etkileyen bir değişken olarak bulunmuştur. Milli sporcu düzeyinde spor kariyeri olanların öz yeterlilik inanç düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Buna göre PES de öğrenim gören beden eğitimi öğretmeni adaylarının spor kariyeri düzeyi yükseldikçe öğretmen öz yeterlilik inanç düzeylerinde de artış gözlenmiştir. Bu sonuçla, meslek alanı içindeki başarı, alana ilişkin öz yeterlilik düzeyini yükselten bir etkidir denilebilir.

Türkiye’de öğretmen yetiştirilmesi, Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan farklı uygulama örnekleriyle birçok yenilik ve reform hareketleriyle karşılaşmıştır. Ancak bu uygulamalardan çoğu zaman beklenen sonuçlar elde edilememiştir (Yıldızlar, 2011). En son yapılan bir düzenleme ile eğitim fakültelerinde pedagojik formasyon eğitimi verilmektedir. Hangi fakülteden ya da bölümden olduğuna bakılmaksızın öğrenci iken ya da mezuniyet sonrası gerekli koşulları sağlayan tüm fakültelerin ve tüm bölümlerin öğrencileri pedagojik formasyon eğitimi alabilmektedir. Öğretmenlik mesleğinde başarılı olmak başta mesleğe ne kadar hazır olduğumuz ve mesleği ne kadar istediğimizle alakalıdır. Sırf ekonomik sebeplerden dolayı seçilen bir meslekte başarılı olmayı beklemek bir hayal ürünü olmaktan öteye geçmeyecektir. Seçilen meslekte başarıyı belirleyecek ilk faktör öğrencileri üzerindeki etkisi sebebiyle öğretmenin mesleğe karşı olan tutumlarıdır (Kartal ve Afacan, 2012). Bu sebeple öğretmen adaylarının öncelikle mesleğe karşı yüksek tutumu olan adaylar olması, eğitimi sisteminin belirlenen hedeflere ulaşmasında önemli bir basamaktır.

Beden eğitimi öğretmenliği uygulama ağırlıklı bir meslektir. Bu mesleği seçenler yükseköğrenime girmelerinden itibaren uygulama ağırlıklı bir eğitimden geçerler. Beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrenciler farklı bölümlerde olsalar bile gördükleri derslerin içerikleri benzerdir.

PES öğrenci seçiminde yapılan uygulamalar gereği öğretmenlik bölümü daha fazla spor geçmişi olan profesyonel sporcu yada milli sporcuların sıklıkla yerleştiği bölüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmada PES öğrencilerinden pedagojik formasyon eğitimi alarak beden eğitimi öğretmeni olma hakkını elde eden antrenörlük ve spor yöneticiliği bölümü öğrencileri ile beden

eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öz yeterlikleri incelenmiş, beden eğitimi öğretmenlik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin daha yüksek öz yeterlilik puanına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu durum beklenen bir sonuç olmasıyla beraber öğretmen öz yeterlilik puanları düşük çıkan antrenörlük ve spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin ileride beden eğitimi öğretmenlik mesleğine geçişlerinde öz yeterlilik düzeylerini daha da yükseltecek önlemler alınmasının gerekliliği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, ülkeler çağın değişen koşullarına ayak uydurduğu sürece gelişmeye devam edecektir. Bu da öncelikle eğitim sistemlerinde yaptıkları güncellemelerle olacaktır.

Eğitimin belirlenmiş hedeflerinin ve ders içeriklerinin iyi organize edilmesinin yanında, sistemin yürütücüsü olan ve uygulamaları yapacak olan öğretmenlerinde iyi niteliklere sahip olması gerekmektedir (Sünbül, 2001; Ayvacı ve Bacanak,2004). Bu amaçla öğretmenlerin seçimi ve yetiştirilmesinin önemi oldukça fazladır. İyi öğretmenler yetiştirmek için öncelikle bu mesleği seven ve bu meslekte kendi geleceğini planlayan adayların seçilmesi gerekmektedir. Öğretmen yetiştirme süreci içerisinde adayların nitelikli yetiştirmelerini sağlayacak uygun ortamlar oluşturulmalı ve öz yeterliliklerini artıracak uygulamalar yapılmalıdır. Alan yazında görülen araştırmalarda da belirtildiği gibi, öğretmen öz-yeterlik düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin eğitim sürecinde başta uygun öğretim tekniklerini seçme, öğrencilerle etkili iletişim kurma ve öğrencilerde yüksek başarı sağlama, sorunlarla başa çıkabilme vb. gibi konularında daha başarılı ve istekli olacakları ifade edilmektedir (Bakaç ve Özen, 2017; Özdemir, 2008; Anderson, Dragsted, Evans & Sorensen, 2004; Yaman, Cansüngü, Koray ve Altunçekiç,2004; Appleton & Kindt, 2002).

Bu araştırma sonuçlarından yola çıkılarak aşağıdaki araştırma önerileri sunulabilir:

1. Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeylerine etki eden faktörler incelenerek, bu düzeyi yükseltecek önlemler alınabilir.
2. Pedagojik Formasyon eğitimi alarak öğretmen olmayı planlayan adayların, pedagojik formasyon eğitimi öncesi ve sonrası öz-yeterlilik düzeyleri sorgulanabilir.
3. Beden eğitimi öğretmen adaylarıyla yapılan bu araştırma farklı branşlardaki öğretmen adaylarıyla da yapılabilir. Böylece elde edilen sonuçların karşılaştırılması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

1. **Ashton, P.**, (1984). Teacher efficacy: A motivational paradigm for effective teacher education, *Journal of teacher education*, 35 (5), 28-32.
2. **Ayvacı, H, Ş ve Bacanak, A.** (2004). İnteraktif öğretim tekniklerinin öğretmen eğitiminde kullanılma düzeyi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14, 150-161.
3. **Azar, A.** (2010). Ortaöğretim fen bilimleri ve matematik öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançları. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 235-252.
4. **Appleton, K. & Kindt, J.** (2002). Beginning elementary teachers' development as teachers of science. *Journal of Science Teacher Education*, 21, 155-168.
5. **Anderson, A. M., Dragsted, S., Evans, R. H. & Sorensen, H.** (2004). The relationship between changes in teachers' selfefficacy beliefs and the science teaching environment of Danish first-year elementary teachers. *Journal of Science Teacher Education*, 15, 25-38.
6. **Bakaç, E., & Özen, R.** (2017). Pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile tutumları arasındaki ilişki. *Kastamonu eğitim dergisi*, 25(4).
7. **Bandura, A.** (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive Theory. Englewood Cliffs, N.J. Prentice -Hall.
8. **Bransford, J., Darling-Hammond, L., & LePage, P.** (2005). Introduction. In L. Darling-Hammond & J. D. Bransford (Eds.), *Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do* (pp. 1-39). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
9. **Çakır, Ö. Kan, A., & Sünbül, Ö.** (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve Öz yeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 36-47
10. **Chacon, C. T.** (2005). Teachers' perceived efficacy among English as a foreign language teachers in middle schools in Venezuela. *Teaching and Teacher Education*, 21, 257-261.
11. **Çakıroğlu, E., & Işıksal M.** (2009). İlköğretim öğretmen adaylarının matematiğe yönelik tutum ve Öz yeterlik algıları. *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 132-139.
12. **Çapa Y, & Çil N.** (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
13. **Çapri, B., & Çelikkaleli, Ö.** (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
14. **Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y.** (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
15. **Çevik, D. B.** (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi özyeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 145-168.
16. **Demirtaş, H., Cömert, M., & Özer, N.** (2011). Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
17. **Ekici, G.** (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35).
18. **Ekinci, N.** (2015). The relationships between approaches to learning and self-efficacy beliefs of candidate teachers. *Hacettepe University Journal of Education*, 30(1), 62-76.
19. **Ekinci, H.** (2013). Öğretmen adaylarının özyeterlik algıları: müzik, resim ve beden eğitimi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(3), 189-196.
20. **Elkatmış, M., Demirbaş, M., & Ertuğrul, N.** (2013). Eğitim fakültesi öğrencileri ile formasyon eğitimi alan fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 41-50.
21. **Graham, S, Harris, K. R., Fink, B., & McArthur, C. A.** (2001). Teacher efficacy in writing: A construct validation with primary grade teachers, *Scientific Studies of Reading*, 5 (2), 177-203.
22. **Gibson, S., & Dembo, M. H.** (1984). Teacher efficacy: A construct validation, *Journal of Educational Psychology*, 76, 569-582.
23. **Gündüz, H. B.** (2003) Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Editör: Mehmet Durdu Karşlı, Pegem Yayınları, Ankara.
24. **Hussain S., Ali, R., Khan, M.S., Ramzan M., & Qadeer, M. Z.** (2011). Attitude of secondary school teachers towards teaching profession, *International Journal of Academic Research in Education*, 3 (1), 985-990.

25. **Kartal, T., & Afacan, Ö.** (2012). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl 12, Sayı 24, 2012, s. 76 – 96.
26. **Karagözoğlu, G.** (2003). Eğitim Sistemimizde öğretmen yetiştirme politikamıza genel bir bakış, Eğitimde yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi, ss.10-12.
27. **Kösterelioğlu, I., Bayar, A., & Akın Kösterelioğlu, M.** (2014). Öğretmen eğitiminde etkinlik temelli öğrenme süreci: bir durum araştırması. Electronic Turkish Studies, 9(2).
28. **Lee, B., Cawthon, S., & Dawson, K.** (2013). Elementary and secondary teacher self-efficacy for teaching and pedagogical conceptual change in a drama-based professional development program. Teaching and Teacher Education, 30, 84-98
29. **Lumpe, A. T.** (2007). Application of effective schools and teacher quality research to science teacher education. Journal of Science Teacher Education, 18(3), 345-348. <http://dx.doi.org/10.1007/s10972-007-9042-y>
30. **Meister, D. M.** (2010). Experienced secondary teachers' perceptions of engagement and effectiveness: A guide for professional development. The Qualitative Report, 15(4), 880-898.
31. **Nuangchalerm, P.** (2011). In-service science teachers' pedagogical content knowledge. Studies in Sociology of Science, 2(2), 33-37. <http://dx.doi.org/10.3968/j.sss.19230184201102.034>
32. **Opfer, V. D. & Pedder, D.** (2011). The lost promise of teacher professional development in England. European Journal of Teacher Education, 34(1), 3-24.
33. **Özdemir, S.M.** (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlilik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 54, 277-306.
34. **Park, S., & Suh, J. K.** (2015). From portraying toward assessing PCK: Drivers, dilemmas, and directions for future research. In A. Berry, P. Friedrichsen & J. Loughran (Eds.), Re-examining pedagogical content knowledge in science education (pp. 104-119). New York, NY: Routledge.
35. **Peunel, W. R., Fishman, J. B., Yamaguchi, R. & Gallagher, L. P.** (2007). What makes professional development effective? Strategies that foster curriculum implementation. American Educational Research Journal, 44(4), 921-958 <http://aerj.aera.net>
36. **Ramey-Gassert, L., & Shroyer, M. G.,** (1992). Enhancing science teaching self-efficacy in preservice elementary teachers, *Journal of Elementary Science Education*, 4 (1), 26-34.
37. **Sahin, A. E.** (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 58, 58-62.
38. **Senemoğlu, N.** (1997). Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya. Ankara: Ertem Matbaacılık
39. **Schunk, D. H., & Pajares, F.** (2009). Self-efficacy theory, Handbook of Motivation at School, 35-53.
40. **Schneider, R. M., & Plasman, K.** (2011). Science teacher learning progressions: A review of science teachers' pedagogical content knowledge development. Review of Educational Research, 81(4), 530-565. <http://dx.doi.org/10.3102/0034654311423382>
41. **Sünbül, A. M.** (2001). Bir meslek olarak öğretmenlik. (edit. Özcan Demirel ve Zeki Kaya). Öğretmenlik mesleğine giriş. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
42. **Tabanlı, E., & Çelik, K.** (2013). Öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlilikleri ile öğretmen öz-yeterlilikleri arasındaki ilişki. International Journal of Human Sciences, 10(1), 1167-1184.
43. **Tekin, H.** (1994). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınları.
44. **Temizkan M.** (2008) Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma, Türk Bilimleri Dergisi 6(3).
45. **Tschannen-Moran, M., & Hoy, A. W.** (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct, *Teaching and Teacher Education*, 17 (7), 783-805
46. **Visser, T. C., Conders, F. G. M., Terlouw, C. & Pieters, J. M.** (2010). Essential characteristics for a professional development program for promoting the implementation of a multidisciplinary Science Module. Journal of Science Teacher Education, 21, 623-642.
47. **Wilson, P., & Tan, G-C. I.** (2004). Singapore teachers' personal and general efficacy for teaching primary social studies. International Research in Geographical and Environmental Education, 13(3), 209-222
48. **Woolfolk, A. E., & Hoy, W. K.** (1990b). Prospective teachers' sense of efficacy and beliefs about control, *Journal of Educational Psychology*, 82, 81-91.

49. **Yaman, S., Cansüğü, Koray, Ö. & Altunçekiç, A.** (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 355–356.
50. **Yılmaz, M. & Gürçay, D.** (2011). Biyoloji ve Fizik Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz yeterliklerini Yordayan **Değişkenlerinin Belirlenmesi**. *Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 53-60
51. **Yıldızlar, M.** (2011). “Türkiye’de öğretmen yetiştirme” kitabı Songül Aynalı Kilimci (Ed). İçinden “Öğretmen eğitime yön veren önemli yasalar” (s:88-116). Ankara: Pegem A Yayıncılık

